

LA DIPLOMÀCIA CULTURAL

REFLEXIONS
I PROPOSTES
DES DE
CATALUNYA

Seminari
internacional

Barcelona
del 2 al 4 de desembre

ORGANITZAT
per

Generalitat
de Catalunya

inter
arts

OLIMPIA
PER EXIC
ANELLA
CULTURAL

Informe final

Introducció

Entre els dies 2 i 4 de desembre de 2009 va tenir lloc a Barcelona el seminari "Diplomàcia cultural: reflexions i propostes des de Catalunya", una iniciativa del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i el Comissionat d'Afers Exteriors i Cooperació de la Generalitat de Catalunya, en col·laboració amb la Fundació Interarts. El seminari va comptar també amb el suport del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), on es va celebrar l'acte, i l'Anella Cultural, que va transmetre les sessions en directe a Internet.

El seminari tenia com a objectiu contribuir a enriquir les polítiques de Catalunya en aquest àmbit, mitjançant una descripció i anàlisi de l'evolució dels models de diplomàcia cultural i relacions culturals internacionals en diversos països. La iniciativa sorgia en el context del progressiu desenvolupament d'una acció exterior per part de Catalunya, exemplificat, entre d'altres, per la creació del Comissionat d'Afers Exteriors i Cooperació i la preparació d'un Pla de l'Acció Exterior de Catalunya, que s'ha de presentar l'any 2010. Aquestes iniciatives es poden emmarcar en el context més ampli de l'aparició de l'anomenada "paradiplomàcia", és a dir el desenvolupament per part de les administracions no estatals de polítiques i accions en l'àmbit de la diplomàcia.

Alhora, la diplomàcia cultural, que es podria considerar una branca de l'anomenada "diplomàcia pública", ha rebut una atenció creixent en els darrers anys en nombrosos debats internacionals. Es tracta d'un conjunt de relacions dutes a terme per nombrosos agents, que situen els valors i els recursos culturals com a aspecte central per difondre la seva identitat, exercir influència a nivell internacional o per construir espais d'entesa i diàleg amb altres persones i pobles. La diplomàcia cultural es distingeix de la diplomàcia tradicional pels agents que hi intervenen, els temes que tracta, el tipus de destinataris (sovint un públic ampli, més que no les institucions oficials) i els recursos de què disposa.

D'aquesta manera, el programa comptava amb una primera part centrada en la presentació de conceptes i experiències internacionals, per tal de conèixer el context vigent i identificar aproximacions significatives per al context català, i una segona part més centrada en el diàleg entre agents públics i privats de Catalunya, que havia de servir per a presentar línies de treball existents i identificar prioritats per al futur.¹

Al llarg dels tres dies de presentacions i debats, més de 170 persones van participar en el seminari. Es tractava principalment de personal d'administracions públiques, sobretot dels àmbits de la cultura, les relacions exteriors i l'educació, artistes, gestors i altres professionals de la cultura i estudiants interessats en la gestió cultural i les relacions internacionals.²

Atesa la bona valoració de la trobada, tant per part de les institucions impulsores com del públic que hi va assistir, al final del seminari es va remarcar la voluntat que esdevingués el primer pas d'un procés a llarg termini.

Aquest document ofereix un resum de les principals idees recollides al llarg del seminari, d'acord amb l'estructura del programa.

¹ El programa del seminari s'ha inclòs a l'Annex 1. L'Annex 2 conté les biografies dels ponents i moderadors.

² El llistat de persones participants s'ha inclòs a l'Annex 3.

Dimecres 2 de desembre

Inauguració del seminari

La sessió inaugural va comptar amb intervencions del **Sr. Valentí Sallas i Campmany**, responsable de Relacions Internacionals del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya; l'**Honorable Sr. Joan Manuel Tresserras i Gaju**, conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya; i el **Molt Honorable Sr. Ernest Benach i Pascual**, president del Parlament de Catalunya.

En primer lloc, **Valentí Sallas** va destacar l'interès generat pel seminari, que s'havia traduït en un elevat nombre d'inscripcions. En aquest sentit, va animar els participants a intervenir activament en els debats i a fer arribar les seves valoracions del seminari. L'interès per la diplomàcia cultural també s'havia traduït en el fet que dues universitats catalanes, la UAB i la UPF, tinguessin interès a desenvolupar línies de recerca en aquest àmbit. Per últim, va agrair la col·laboració de la resta d'entitats i institucions implicades en la iniciativa.

Tot seguit, **el conseller Tresserras** va començar agraint l'acollida del CCCB i la participació de les diverses institucions que impulsaven el seminari. Va esmentar la recent tesi doctoral de Martí Petit Bozzo, que ressalta la importància que Catalunya disposi d'una política internacional. **La construcció nacional requereix comptar amb aliats en altres països que reconeguin Catalunya; el seminari volia plantejar quin paper podia jugar la cultura en aquest procés.** Els països sense Estat corren un risc d'hipertròfia, de voler cridar molt i proposar models poc sostenibles. La diplomàcia cultural és fonamental per a les societats diverses, justes i solidàries en un espai de llibertat. No hi pot haver construcció nacional sense una diplomàcia cultural que la faci sostenible a ulls dels altres. Catalunya esdevé un laboratori d'enginyeria social, un experiment com a nació global.

Finalment, **Ernest Benach** va remarcar el creixent pes del "poder tou" (*soft power*) i de la capacitat de teixir aliances en el context de la globalització. Guanya importància la diplomàcia pública, i en aquest marc la diplomàcia cultural hi juga un espai central. **La cultura sempre ha estat clau en les relacions internacionals, i possiblement ara ho és més; malgrat que sovint no es reconegui a la inversió en la difusió exterior de la cultura la importància que té.** Cal més consciència de la cultura com a element fonamental del país i més visió de país pel que fa, també, a la cultura. Només les històries locals són universals.

"Diplomàcia pública i acció cultural en temps de globalització"

La primera taula rodona del seminari volia introduir una sèrie de conceptes bàsics relacionats amb el paper de la cultura en les relacions diplomàtiques, i analitzar-ne les implicacions en el context actual. Des de fa dècades s'ha distingit la noció de "diplomàcia pública", que fa referència a les accions endegades en les relacions exteriors amb l'objectiu d'arribar al públic en general, més que no a les institucions governamentals, com era el cas de la diplomàcia tradicional. La diplomàcia pública comprèn iniciatives en àmbits com ara l'educació, la informació, la comunicació o la cultura.

Per abordar aquestes qüestions, la sessió va comptar amb una primera intervenció a càrrec de **Manuel Manonelles**, director de l'oficina a Barcelona de la Fundació Cultura de Pau; i una segona aportació per part de **John Holden**, professor visitant a la City University (Londres) i coautor de *Cultural Diplomacy* (Demos, 2007). La moderació va ser duta a terme per **Mercedes Giovanazzo**, directora de la Fundació Interarts.

Manuel Manonelles va fer un repàs històric de les maneres mitjançant les quals els països havien adquirit prestigi a través de la cultura i les arts, des de l'Edat Mitjana. Més recentment, tal com

mostren casos com el del Golf Pèrsic, **els Estats han descobert la capacitat de la infraestructura cultural per influir i esdevenir centres d'atracció i projecció a nivell internacional.** També hi ha **actors no estatals que desenvolupen estratègies de diplomàcia cultural, fet que incrementa la complexitat:** ho demostren les realitats nacionals subestats (com ara les diàspores armènia, jueva o tibetana en diversos moments, però també la projecció internacional de Catalunya) i altres dimensions no estatals (com ara la comunitat ismaïlita). **La diplomàcia cultural també és important per al diàleg intercultural:** iniciatives com l'Aliança de Civilitzacions ressalten la importància de les dimensions del poder "tou" (educació, joventut, mitjans de comunicació, migracions), malgrat emergir en un context institucional "dur" com són les Nacions Unides. **Barcelona i Catalunya tenen un paper potencialment molt important a jugar en aquest sentit, per la capitalitat de la Unió per la Mediterrània,** que podria permetre vehicular el lideratge des del poder *soft*.

Per la seva banda, **John Holden** va analitzar el significat de la diplomàcia cultural avui en dia, en un context que cada vegada presta més atenció a aquest concepte. Antigament, s'entenia que la "diplomàcia cultural" formava part del conjunt més ampli de la "diplomàcia pública", i es considerava que la política podia generar un espai per a l'intercanvi cultural. Avui, però, les coses han canviat: **és la cultura que pot facilitar les condicions per a l'acció política;** a més, la cultura ha deixat de ser un instrument per l'exercici del poder, i cal interpretar-la en termes de respecte mutu; per últim, cal acceptar que els governs tenen molt poc control sobre el que passa en l'àmbit cultural. Per això, la diplomàcia cultural forma part més aviat del conjunt de les "relacions culturals". Això succeeix en un context de cultura canviant, marcat per la profunda interrelació de tres àmbits que abans vivien a distància: la cultura amb finançament públic, la cultura comercial i la cultura autogestionada (*home-made culture*).

Aquesta cultura adquireix un valor creixent en diversos àmbits: en l'economia, en la definició de les identitats (que ja no són marcades pel perfil professional ni el lloc de residència, sinó per les pautes de consum i producció cultural) i en les relacions internacionals. **Es tracta, a més, d'una cultura amb contactes interpersonals (peer-to-peer) en massa, fet que incrementa la importància de la cultura com a aspecte de les relacions entre països, a tots els nivells.** Malgrat això, continua essent difícil fer convergir la voluntat d'autonomia de la cultura i la necessitat política d'exercir el control: una possible fórmula per resoldre el dilema és **treure l'accent de polítics i artistes i posarlo en les persones, pensant en els drets de cadascú en relació amb la dimensió internacional de la cultura. Així, la diplomàcia cultural deixa de ser cosa d'elits i passa a implicar tothom.**

En el debat posterior, es van abordar les qüestions següents:

- ▶ **Doble interpretació de les noves tecnologies i el seu significat cultural:** per una banda, el potencial d'emancipació i autonomia individual, que pot contribuir a la civilització; per l'altra, la constatació que sovint qui gestiona l'accés a Internet són oligopolis sorgits d'antigues empreses estatals, fet que es pot interpretar com una estratègia del poder per dominar els valors.
- ▶ **¿Què pot aprendre Catalunya dels exemples de renegociació de les identitats d'altres països i les seves experiències de *nation-branding*?** En aquest sentit cal anar amb compte, perquè és molt difícil que un territori transformi del tot la imatge que els altres en tenen. Com a molt, es pot intentar generar unes condicions per a facilitar la connexió emotiva amb una altra identitat, però es tracta, en tot cas, de processos molt complexos.
- ▶ **Diplomàcies culturals enfrontades.** Per alguns, Catalunya ha estat víctima de la diplomàcia cultural de l'Estat, en un cas com el del patrimoni fotogràfic d'Agustí Centelles. Referència a la disjuntiva plantejada per Kwame Anthony Appiah: la cultura com a factor local, ancorat en la geografia, o bé la cultura com a valor universal, que es pot abstrure d'un territori concret. Dimensió simbòlica del patrimoni, que provoca reaccions emotives molt fortes.

Dijous 3 de desembre

"La cultura en les estratègies de posicionament internacional dels governs estatals"

Aquesta taula rodona volia abordar qüestions com ara les finalitats de les estratègies de diplomàcia cultural dels governs estatals, els mecanismes de coordinació o transversalitat entre els diversos departaments que hi intervenen i els models existents en aquest àmbit.

La sessió va comptar amb intervencions de **Kimmo Aulake**, assessor especial del govern finlandès i subdirector de la Divisió d'Exportació Cultural del Ministeri d'Educació i Cultura de Finlàndia; i de **Hiroyuki Ueno**, director en funcions de The Japan Foundation a Madrid. Va ser moderada per **Antoni Lladó Gomà-Camps**, director de l'Institut Català de les Indústries Culturals, que en la seva introducció va destacar que les experiències que es presentarien corresponien a dos països orientats a l'exportació.

Kimmo Aulake va estructurar la seva intervenció al voltant d'una anàlisi de la relació entre la política cultural i altres polítiques públiques. La intersecció dels eixos "intern a la política cultural – extern a la política cultural" i "interessos ofensius – interessos defensius" dona lloc a quatre àmbits d'interès:

- ▶ la **relació entre cultura i comerç**, que es juga en entorns com UNESCO o l'OMC i és avui en dia l'espai polític multilateral més avançat i ambiciós dels quatre, amb un potencial d'aplicació amplíssim;
- ▶ la **política de desenvolupament**, que guanya importància en un marc on es repensen les aproximacions tradicionals a la cooperació al desenvolupament i s'analitza el pes que hi poden jugar les indústries creatives; si abans la cultura era considerada una "prioritat negativa" en les polítiques de cooperació, ara s'hi presta una atenció creixent;
- ▶ la **política exterior**, on es desenvolupen estratègies de *nation-branding* i les expressions culturals s'integren en programes i projectes;
- ▶ la **política per a la diversitat cultural internacional**: si tradicionalment la protecció i la promoció de la diversitat cultural havia estat un objectiu fonamental de les polítiques culturals, en l'entorn actual – com evidencia la Convenció de la UNESCO sobre la Diversitat de les Expressions Culturals – aquestes polítiques també han de tenir lloc en l'esfera internacional i han de parer una atenció creixent a les interseccions amb altres àmbits polítics.

Tot seguit, **Hiroyuki Ueno** va presentar la Japan Foundation (JF), institució creada el 1972 pel govern japonès i que es va adquirir estatut autònom l'any 2003. Entre els seus objectius hi ha contribuir a la millora de l'escena internacional, els intercanvis culturals internacionals i el desenvolupament d'unes bones relacions entre el Japó i altres països. La JF compta amb seus a una vintena de països i col·labora també amb les delegacions diplomàtiques del govern japonès: cada any, tots aquests centres presenten propostes d'activitats a la JF, que les avalua en base a criteris d'interès diplomàtic i distribueix els recursos disponibles. Entre d'altres àmbits d'acció, **es duen a terme activitats orientades a contribuir a la construcció de la pau i la comprensió mútua a través de la cultura**: coproduccions, programes de cooperació cultural, projectes de reconciliació entre comunitats (als Balcans, per exemple), accions de construcció de l'orgull local (Afganistan) o de reparació de l'impacte psicològic dels conflictes (Aceh, Indonèsia). La JF s'ha establert recentment a Madrid, on ofereix cursos de japonès i serveis d'informació cultural i vol establir partenariats amb entitats i institucions culturals.

En el debat posterior, es van abordar les qüestions següents:

- ▶ **La relació entre cultura i comerç, ¿no és tant un "interès defensiu" com un "interès ofensiu"?** En la pràctica tot sembla molt interrelacionat, com mostra per exemple el Protocol de Cooperació Cultural entre la UE i el Cariforum, que incorpora aspectes de cooperació al

desenvolupament i d'obertura de mercats. Moltes polítiques comercials topen de front amb les polítiques culturals orientades al desenvolupament sostenible, però determinades mesures en l'àmbit comercial poden ser una forma eficaç d'aconseguir la implementació de la Convenció sobre la Diversitat de les Expressions Culturals.

- ▶ **¿Com es pot parlar de cooperació i diversitat cultural, d'una banda, i dur a terme polítiques de *nation-branding*, de l'altre?** No és incoherent? I ¿de quina manera es visualitza la diversitat interna en un país quan es desenvolupen estratègies de difusió de la imatge? En la pràctica, el que passa és que en aquestes polítiques conviuen els interessos de diferents departaments de govern, que poden ser contradictoris.
- ▶ **Quin lloc es dona a grups minoritaris com els sami en les relacions exteriors?** Quan es fan accions que els afecten, és important comptar amb la seva participació, analitzar quin benefici en poden extreure i detectar possibles impactes negatius.
- ▶ **Quines relacions manté la JF amb Catalunya?** Col·laboració amb el Saló del Manga, entre d'altres.

"La paradiplomàcia cultural: el paper dels governs subestats"

La descentralització de competències en diversos àmbits polítics i diversos processos relacionats amb la globalització han fet que les administracions locals i regionals esdevinguessin agents significatius en l'escena internacional i desenvolupessin estratègies de "paradiplomàcia". Atesa la centralitat dels aspectes culturals en la definició de la identitat de Catalunya i l'experiència acumulada al llarg dels anys en activitats de difusió exterior de la cultura, alguns autors han suggerit que la cultura esdevingui un dels àmbits d'especialització en els quals s'hauria de centrar la paradiplomàcia de Catalunya. En aquest context, aquesta sessió va comptar amb la presentació de dues experiències internacionals i va servir per presentar el concepte de "paradiplomàcia cultural" i debatre la viabilitat d'una estratègia de Catalunya en aquest àmbit.

La taula rodona va comptar amb una intervenció inicial de **Martí Petit Bozzo**, membre del *think tank* internacional U40 – Capacity Building Programme, que també va exercir com a moderador de la sessió. Tot seguit, van intervenir **Colin Hicks**, director de Serveis Culturals a l'Oficina del Govern del Quebec a Londres; i **Yves Wantens**, representant del Govern de Flandes a l'Estat espanyol.

La intervenció inicial de **Martí Petit Bozzo** va servir per definir el concepte de "paradiplomàcia", com a resposta dels governs subestats per a posicionar-se a nivell global; va esmentar aportacions d'autors com ara Stefan Wolff o Michael Keating. L'Estat-nació no desapareix com a instància política ni com a actor en l'arena mundial, però ha de cedir protagonisme a organismes internacionals i ONG, i també a instàncies subestats. La complexitat dels temps de la globalització fa que els països que tradicionalment s'han sentit forts ara es trobin insegurs en matèria identitària; en canvi, l'experiència de tradicional fragilitat de països com Catalunya potser els posiciona bé per aquest context. Un altre concepte important és la "diplomàcia de nínxol": per a potències diplomàtiques menors o perifèriques, convé concentrar esforços i recursos en alguns sectors, per obtenir un rendiment polític tangible. Des d'aquesta perspectiva, **Catalunya podria concentrar esforços en la paradiplomàcia cultural.**

Colin Hicks, que va dedicar la seva intervenció a la memòria d'Eduard Delgado ("*un català molt notable, un gran europeu i una llum per a molts de nosaltres en l'àmbit cultural arreu del continent*"), va començar emmarcant el treball de l'oficina del Quebec a Londres en el context de la política internacional quebequesa, que implica diversos departaments del govern. Des de 2004, l'oficina al Regne Unit duu a terme una estratègia anomenada "Culture is Business", que vol explorar la rellevància econòmica de la producció cultural quebequesa: **l'oferta de productes culturals es beneficia del suport a la imaginació i la creativitat que han caracteritzat la societat del Quebec des de fa més de mig segle**, mentre que la tasca de l'oficina de Londres consisteix a dinamitzar la demanda.

Per tal de fer-ho, essent conscients de la limitació dels recursos i les possibilitats, **es posa l'accent en les relacions amb els intermediaris i responsables d'equipaments i programes culturals,**

més que no en el públic en general. També s'han descartat la creació d'un centre cultural quebequès a Londres i l'organització d'espectacles o *showcases* específics; en comptes d'això, es treballa per dirigir les audiències significatives a espectacles o activitats de primera qualitat, als diversos espais on tenen lloc. En el context britànic, la cultura quebequesa es vol distingir per quatre elements: la "idea" (Quebec com a convicció, visió, valors); l'"experiència" (una oferta cultural que ofereix experiències intenses, personals: Cirque du Soleil, Les Grands Ballets Canadiens, Yann Martel, Robert Lepage, etc.); el "coneixement" (més enllà del producte, es destaquen el talent, les capacitats i les competències que recolzen la producció cultural quebequesa); i els "autors" (innovació, marques orientades al futur, flexibilitat, dinamisme).

Malgrat l'accent en la rellevància econòmica de la cultura, també cal recordar que per a qui treballa al sector públic, la cultura és política. En aquest sentit, és una sort que la política cultural del Quebec sigui acceptada per tots els partits polítics, fet que redueix la confrontació en aquest àmbit i assegura un suport continuat a la llengua i la cultura, mitjançant dues agències de finançament. Això, i **la implicació simultània de diversos departaments de govern**, contribueixen a enfortir de mica en mica el perfil i la reputació del Quebec a l'estranger.

Per la seva banda, **Yves Wantens** va presentar l'acció de la Delegació del Govern de Flandes a l'Estat espanyol, establerta el març de 2009. El govern flamenc té capacitat per actuar a nivell internacional en aquells àmbits dels quals posseeix plenes competències, com ara la cultura. Això li permet, entre d'altres, signar acords amb organismes multilaterals i comptar amb una Comissió Nacional per a la UNESCO. Fins a 1999, el Ministeri d'Afers Exteriors assumia totes les relacions internacionals; en l'àmbit cultural, donava suport a una sèrie de companyies i artistes que exercien com a "ambaixadors culturals". Des de llavors, però, són els diversos departaments de govern que assumeixen les relacions internacionals en els seus respectius àmbits, mentre Afers Exteriors fa un paper general de coordinació.

Al llarg de l'última dècada, ha crescut l'atenció a la indústria creativa i el potencial econòmic de la cultura. Això també es tradueix en les estratègies de diplomàcia cultural, que, mitjançant l'organització d'espectacles o la publicació de dossiers especials, permeten que Flandes sigui més coneguda. Un repte encara present és millorar la coherència entre departaments i establir uns objectius i prioritats clars (identitat? comerç i economia?). **Una altra qüestió és determinar si als artistes els convé aparèixer sota el segell de Flandes o si els beneficia més desvincular-se d'una identitat explícita del país.**

Així mateix, cal recordar la importància de **complementar les inversions a l'exterior amb un esforç per atreure artistes, agències i organitzacions a visitar Flandes**, tant en cultura com ja es fa en altres sectors. El govern flamenc es planteja en l'actualitat dissenyar un marc comú per a les diverses intervencions que afecten la seva diplomàcia cultural, i considera també la possibilitat de comptar amb agregats culturals en les seves oficines a l'exterior.

En el debat posterior, es van abordar les qüestions següents:

- ▶ **Problemes i solucions de la coordinació interdepartamental.** En el cas del Quebec, gairebé 50 anys d'experiència han servit per assolir una certa coherència interna i millorar els procediments: trasllat de les competències internacionals a cadascun dels departaments sectorials, paper coordinador del Departament d'Afers Estrangers, nombrosos acords interministerials, taules de concertació bilaterals i multilaterals, etc. Hi ajuda el fet que la cultura sigui un dels pilars de la identitat quebequesa i que els diversos partits hagin assolit un consens en aquest àmbit. Malgrat això, encara hi ha algunes dificultats. En el cas de Flandes, es treballa en l'actualitat per millorar la coordinació i la coherència entre Afers Estrangers i Cultura, mitjançant l'intercanvi d'informació i una millor gestió dels recursos.
- ▶ **La tensió entre els recursos econòmics**, que permeten als països més rics pagar-se un lloc a l'escena internacional, i **la necessitat de credibilitat artística i cultural en temps d'Internet**, que implica autonomia i independència en els processos creatius. La globalització trenca els models de producció i consum cultural i afecta alhora les formes de fer política.
- ▶ **La noció de "governança multinivell"**. La paradiplomàcia no pot significar només que les nacions sense Estat es comportin en l'esfera internacional com si fossin estats. Els poders locals

també senten la necessitat creixent d'intervenir a nivell internacional en temps de globalització (com mostra l'Agenda 21 de la cultura). Així, més enllà de la coordinació entre departaments o ministeris, la incorporació dels diversos nivells de govern en un projecte compartit és una altra qüestió clau.

"La presència de la cultura catalana al món: mirades des de dins i des de fora"

En el panorama actual de la diplomàcia cultural, aspectes com ara l'experiència cultural dels turistes que fan estada a Catalunya, les històries que expliquen els blocaires residents o visitants o les gires internacionals dels principals clubs esportius catalans poden ser tan importants com l'acció de les delegacions a l'exterior o les visites internacionals del govern. Es tracta, de fet, d'un fenomen comú a tots els països: com ha explicat Rod Fisher, *"el fet que molts d'altres actors s'impliquin en activitats internacionals pot representar un repte per qualsevol ministeri d'afers estrangers que desitgi mantenir una narrativa nacional coherent o una imatge global."*

Al llarg de diverses sessions, el seminari va examinar les imatges que la cultura catalana difon a l'exterior. En primer lloc, aquesta sessió va servir per presentar diverses reflexions sobre la cultura catalana al món, a través del punt de vista de persones que combinen una visió de Catalunya des de dins i des de fora i que, a més de l'experiència al sector cultural, podien aportar punts de vista de caire més institucional i polític.

La taula rodona va comptar amb intervencions de **Manuel Montobbio**, ambaixador d'Espanya a Albània; **Dragan Klaic**, analista cultural neerlandès que realitzava una visita d'estudis a Catalunya la tardor de 2009; i **Meritxell Mateu i Pi**, exministra d'Afers Exteriors d'Andorra i exambaixadora d'Andorra a la UNESCO.

La moderació va córrer a càrrec de **Josep Bargalló**, director de l'Institut Ramon Llull, que va descriure la sessió com un pont entre la primera part del seminari, centrada en l'exposició de conceptes i experiències internacionals, i la segona, orientada a facilitar una anàlisi concreta a Catalunya i desprendre'n conclusions per a les polítiques en l'àmbit de la diplomàcia cultural. Va subratllar que **en la diplomàcia cultural importen els instruments d'intervenció, però també la voluntat amb què s'actua** (i, així, persones que actuen des d'altres entorns institucionals poden compartir reflexions de diplomàcia cultural vàlides per a Catalunya), i va destacar també que la diplomàcia cultural pren com a referència l'àmbit d'extensió d'una cultura i no únicament els límits territorials dels Estats. Les accions de diplomàcia cultural són fonamentals en l'actual moment internacional, i **la voluntat de tenir presència global és allò que caracteritza avui les grans cultures**.

En la seva intervenció, **Manuel Montobbio** va descriure una nova era en l'escena internacional que requeria nous mecanismes de governança global, capaços de combinar l'interès particular i el global, i una nova diplomàcia que superés la distinció entre interès intern i interès extern. En aquest entorn, **guanyarà prestigi qui tingui més capacitat de reflexió i proposta global**, i la cultura pot contribuir a crear una imatge atractiva per als altres. Si la funció tradicional del diplomàtic es pot equiparar a la d'un "traductor" o "catalitzador", **la diplomàcia cultural pot servir tant per fer-se conèixer com per construir un "nosaltres" comú amb d'altres, vinculat a la idea de governança global**.

Per tal de traslladar això a l'acció de Catalunya, cal recordar que el país s'ha centrat tradicionalment en la defensa de la identitat i la cultura, però alhora ha estat capaç de construir figures universals. És important reconèixer que Catalunya forma part d'un Estat que disposa de recursos de participació exterior, pagats per tota la població, i demanar-se de quina manera es volen aprofitar aquests recursos. En aquest context, **es dibuixa un canvi de paradigma, passant de les "dicotomies" als "valors afegits": ser català és promoure qualsevol cultura. Però per a construir el "poder tou" no n'hi ha prou de promoure la cultura, sinó que importa la manera com es fa**. Per últim, Montobbio va observar el paper de la cultura en la construcció de la pau i va subratllar el potencial d'aprofitar Barcelona com a capital cultural i com a capital de la Mediterrània en aquest sentit, tot ajudant a construir "mediterraneïtat".

Tot seguit, **Dragan Klaic** va començar recordant el pes important de la "diplomàcia cultural" en temps de la Guerra Freda i va remarcar que el concepte hagués recuperat centralitat davant els reptes de la globalització. Diversos països de l'Europa central i oriental han sentit la necessitat de difondre la seva imatge a l'exterior, per enfortir-se i guanyar credibilitat. Ho han fet mitjançant la construcció de centres culturals i l'organització de temporades culturals a l'estranger, accions pròpies d'una altra època, mentre destinaven pocs recursos al desenvolupament cultural i la política cultural en els seus propis països.

Per Klaic, als artistes i als operadors culturals els interessa la cooperació cultural internacional, però no els preocupa la diplomàcia cultural ni volen sentir-se utilitzats. En algunes ocasions, poden aprofitar els recursos disponibles, per oportunisme, però això pot provocar friccions. **La diplomàcia cultural té poc sentit avui en dia dins d'Europa**, i ni tan sols els instituts nacionals de cultura aconsegueixen col·laborar gaire bé dins la seva xarxa EUNIC. En canvi, podria tenir sentit centrar recursos en altres regions, tot dotant la nova política exterior europea d'una dimensió cultural i creant Cases de les Cultures d'Europa en altres països, orientades al debat cultural i la cooperació internacional i gestionades per professionals amb bones competències interculturals.

Catalunya és un exemple admirat pel sector cultural d'Europa per diversos motius, des de la creació d'un teixit d'infraestructures culturals significatives en el període democràtic fins a la capacitat d'atreure joves, passant per la recuperació del català en l'espai comunicatiu i cultural o la regeneració de Barcelona a través de la cultura. Per tal de seguir guanyant prestigi, Klaic va suggerir que es fessin esforços per donar més autonomia a les infraestructures culturals respecte l'àmbit polític, que es fomentés la presència d'operadors catalans en xarxes culturals europees, que es facilités l'acollida de professionals de la cultura procedents d'Europa i d'altres continents per a participar en projectes de coproducció i que s'actués com a pont entre Europa i Amèrica Llatina, en accions orientades al desenvolupament mitjançant la cultura. **Les paraules clau per orientar aquest treball haurien de ser hospitalitat, mobilitat, solidaritat i cooperació multilateral.**

Per la seva banda, **Meritxell Mateu i Pi** va començar referint-se a la diplomàcia cultural com aquell "entrellat de lligams entre els estats o nacions i llur representació simbòlica en l'espai públic internacional", que s'ha accelerat en el context de la globalització, marcat per l'aparició de nous actors. En aquest marc, es podria considerar que apareix un nou dret dels pobles a la llibertat de la seva identitat, el seu imaginari i la seva creativitat. **També es podria dir que l'acció de Catalunya, tant a nivell institucional com de la societat civil i el món empresarial, en els últims 30 anys ha anat en aquesta direcció, de promoció de la idea de la diversitat i el pluralisme cultural** en el marc del respecte dels altres i llurs plantejaments. Això pot coincidir amb la noció de *soft power* definida per Joseph Nye.

Aquest *soft power* o "poder tou" també ha guanyat centralitat des dels atemptats de setembre de 2001 i les idees de promoure ponts entre civilitzacions. Es tracta d'afavorir els contactes entre tot tipus d'actors. La influència cultural continuada i voluntarista de Catalunya al llarg dels anys (Pau Casals, Ferran Adrià, clubs esportius, marques de roba, investigadors, etc.) va en aquesta línia, atès que contribueix a crear ponts de diàleg, promoure la diversitat cultural i reforçar l'atracció del territori. **També convé que aquests intercanvis interpersonals se sàpiguen recolzar en les xarxes diplomàtiques i oficines oficials existents** (representacions dels governs català i andorrà a l'exterior, corresponsals de TV3, etc.). Així, la diplomàcia cultural catalana pot contribuir, des de l'afirmació de la identitat pròpia, a millorar el coneixement de les altres cultures, comparar diverses maneres de fer arreu del món, aplanar diferències i trobar llum allà on la diplomàcia tradicional es queda estancada.

En el debat posterior, es van abordar les qüestions següents:

- ▶ **L'ampliació dels agents que participen en la diplomàcia cultural** (empresaris, artistes, etc.). Com cal adaptar els mecanismes i instruments que en són responsables, que majoritàriament romanen vinculats a l'administració pública?
- ▶ **La identitat de Catalunya també passa per ser diferents dels altres, fer allò que altres cultures no farien.** Així, el contingut del pavelló a la Biennial de Venècia ha estat decidit per un

tribunal internacional, per tal d'abordar temàtiques globals. Sovint el paper de l'administració hauria de ser principalment establir els canals per accedir als mercats internacionals: en el cas de Catalunya, per exemple, facilitant que els editors estrangers decideixin quins llibres catalans volen traduir.

- ▶ **La diplomàcia cultural és fonamental avui, per a totes les cultures.** Una cultura existeix perquè és, però també perquè els altres la reconeixen. També és important saber situar la pròpia cultura en relació, en diàleg amb les altres. I la diplomàcia cultural és especialment fonamental per aquelles cultures mancades d'altres instruments diplomàtics.

"La presència de la cultura catalana al món: experiències dels professionals"

Per tal de continuar amb la presentació de visions sobre el paper de la cultura catalana al món, aquesta sessió va comptar amb la presència de diversos professionals que, gràcies a una gran presència internacional, n'han esdevingut en certa manera uns "ambaixadors". Aquesta experiència de l'estranger els situava alhora en disposició de valorar amb prou coneixement de causa els mecanismes existents per a la difusió i la promoció de la cultura catalana i comparar-los amb la situació en altres països.

La sessió es va plantejar com una taula rodona oberta, facilitada per **Nicolás Valle**, periodista d'informació internacional de TV3, que va actuar com a moderador. La resta de participants a la taula van ser **Ignasi Aballí**, artista i vicepresident de l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya (AAVC); **Calixto Bieito**, director de teatre i òpera i director artístic del Teatre Romea de Barcelona; **Enric Palau**, codirector del festival Sónar; i **Simona Škrabec**, escriptora i traductora.

Els principals temes que es van abordar al llarg del debat són els següents:

- ▶ **La magnitud de la indústria cultural catalana i la seva rellevància per a la projecció internacional**

Per a alguns participants a la taula, la situació general de la indústria i el sector cultural a Catalunya ha millorat, però resta a distància de la situació en altres països; falta lideratge i més claredat pel que fa al model de cultura que es vol. Es fan més esforços per promoure el sol, el futbol i les tapes que no la cultura. El repte continua essent generar les condicions perquè puguin aparèixer creadors.

Altres participants van matisar que algunes disciplines artístiques requereixen més indústria que no d'altres, però fins i tot les menys industrialitzades, com ara les arts visuals, necessiten un cert teixit de suport.

Un element clau en aquest context són les noves tecnologies i els mitjans digitals: en sectors com la música, permeten difondre la nova creació i faciliten l'emergència des de la base, fins i tot per a qui no disposa de gaires recursos econòmics. Un factor important en aquest sentit és saber explicar coses amb les quals altres societats puguin connectar; la presència d'oficines a l'exterior de l'ICIC o l'IRL ho facilita.

- ▶ **El paper dels clixés o els tòpics que defineixen la cultura**

Tota cultura en té, i fins a cert punt això facilita el reconeixement a l'exterior. Els artistes que viatgen a l'exterior amb suport públic han de ser conscients que, en certa manera, ja passen a representar el seu país, si bé d'una manera ben diferent de la "diplomàcia conscient" dels representants polítics.

Per tot això, és important plantejar-se quins tòpics de país es promouen, ja que això determina la imatge del país. Alhora, cal ser conscient que la cultura per ella sola no pot encarnar la nació, perquè això contribuiria a instrumentalitzar-la i fer-li perdre caràcter crític. També és bo recordar

que, per exemple en l'àmbit literari, cap de les obres catalanes més traduïdes al segle XX no són especialment afalagadores ni desproblematitzen el país.

► **La relació entre art i poder, en l'òptica de la diplomàcia cultural de Catalunya**

En països on les estructures són poc sòlides i cadascú s'ha d'espavilar individualment, és bo que hi hagi "puntes de llança", figures que despunten. En aquest sentit, ser utilitzat pel poder pot tenir alguns avantatges per al sector cultural, facilita que altres vegin que viure de la cultura és viable.

La cultura és un dels pocs instruments que té Catalunya per evidenciar la seva situació. Les institucions ho han percebut així i ho aprofiten. **La diplomàcia cultural no pot inventar figures, però sí que pot servir per potenciar allò que ha demostrat la seva força.** També és essencial enfortir les estructures que serveixen per dinamitzar el sector cultural, en qüestions com ara l'educació artística, el suport a la indústria o la legislació de mecenatge.

► **Dinàmiques d'importació i exportació**

En circumstàncies normals, poder anar a actuar o exposar a l'exterior potser hauria de ser la conseqüència d'haver tingut èxit a casa. Possiblement aquí faltin unes condicions normalitzades i més públic.

Amb tot, també és cert que algunes iniciatives recents, com ara el Sónar, neixen ja amb vocació internacional. **Potser a Catalunya en ocasions falta més actitud de *think big*, i una major mentalitat internacional.**

La ciutat de Barcelona és sovint un bon esquer per atreure l'atenció cap a la cultura catalana.

En àmbits com la traducció literària, en els últims anys s'ha posat tot l'accent en l'exportació de llibres catalans a l'estranger, i ha decaïgut l'atenció a la traducció d'obres d'altres llengües al català.

Divendres 4 de desembre

"La difusió de la cultura de Catalunya des de les institucions públiques"

El repàs al ventall d'agents que participen en la difusió internacional de la cultura catalana avui va concloure amb una taula rodona en la qual intervingueren diverses institucions públiques. La voluntat era posar en comú les estratègies existents i afavorir un diàleg transversal sobre les línies de treball en l'àmbit de la diplomàcia cultural.

La sessió va comptar amb intervencions de **Neus Fornells**, directora adjunta de l'Institut Ramon Llull; **Jordi Martí**, delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona; i **Joan Carles Vilalta**, director general de Turisme de la Generalitat de Catalunya.

Va actuar com a moderador **Lluís Noguera**, secretari general del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. En la seva introducció, va subratllar que la dimensió cultural de les relacions internacionals havia estat posada de relleu en els últims anys en documents com ara l'Agenda Europea de la Cultura o el nou Estatut d'Autonomia de Catalunya, que estableix noves competències i ambicions. **El "poder tou" o *soft power* és un recurs essencial per a països com Catalunya, que no en té d'altres.**

LA DIPLOMÀCIA CULTURAL: REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Neus Fornells va iniciar la seva intervenció fent esment dels tres cooperants catalans segrestats a Mauritània uns dies abans, i desitjant que poguessin tornar aviat, sans i estalvis. Tot seguit, va demanar-se si la "diplomàcia cultural" no podria ser un nom nou per a un fenomen antic, atès que tots els governs s'han servit sempre de la cultura i l'han utilitzat com a cara amable. En el fons, la diplomàcia cultural sorgeix de la interrelació de nombroses polítiques (educativa, econòmica, comercial, cultural, exterior) que fonamenten el desenvolupament econòmic, l'expansió comercial i la influència política internacional, i que alhora reforcen la indústria cultural, que avui és fonamental en les polítiques de projecció dels països.

Els àmbits territorials d'una cultura, una llengua i un Estat no sempre coincideixen, motiu pel qual sovint els organismes de difusió exterior tenen caràcter no governamental i adopten noms acceptables a nivell supraestatal (Cervantes, Goethe, British Council). De la mateixa manera, l'exportació cultural de Catalunya no és el mateix que la promoció exterior de la llengua i la cultura catalanes. **Si bé a l'hora d'exportar indústria és factible fer-ho des de cada territori, perquè cada govern té polítiques i legislació comercials i industrials pròpies, quan cal promoure llengua i cultura, comptar amb un sol organisme és indispensable.** També ho és tenir presència als esdeveniments internacionals rellevants (Frankfurt 2007, Expolangues 2010).

Una altra qüestió important és amb quins continguts s'exerceix la diplomàcia cultural: **la difusió de la identitat pot passar pel folklorisme, però també per la creativitat i la capacitat de fer referència a conceptes globals**, com exemplifica la presència catalana a la Biennal de Venècia 2009 (una perspectiva catalana sobre *La comunitat inconfessable*, de Maurice Blanchot). Catalunya necessita diplomàcia cultural perquè no sempre s'ha pogut explicar en condicions, no ha sabut fer-se entesa de manera clara i sense prejudicis.

En iniciar la seva intervenció, **Jordi Martí** va destacar les noves reflexions que suggeria avui la diplomàcia cultural i els va relacionar amb dos objectius clàssics de la diplomàcia: fer un món més harmònic i influir a l'exterior. A l'hora de cercar influència cultural al món, es poden distingir dues estratègies. En primer lloc, la via clàssica dels Estats, de promoció de la cultura pròpia mitjançant un desplegament d'estructures pesades, com ara les ambaixades i els instituts nacionals de cultura, un model que ha perdut significat avui; el risc és aspirar a fer el mateix sense disposar de recursos suficients. En segon lloc, **es dibuixa un model més adient al context actual, que, en base a estructures més lleugeres, passaria per aprofitar els actius existents al propi país i treure rendiment de la connectivitat internacional adquirida per les organitzacions culturals**, que en els darrers anys ha crescut de manera exponencial.

Per anar en aquesta darrera direcció, totes les cultures tenen a la seva disposició **les ciutats, que guanyen protagonisme com a referents culturals, espais catalitzadors i projectors de les cultures, més que no els estats** (per exemple, Berlín en contraposició a Alemanya). Catalunya és al món perquè té una ciutat amb gran capacitat de projecció, i cal saber-ho aprofitar: cap altra comunitat cultural de la dimensió de Catalunya no disposa d'una capital tan rellevant. Aquest potencial encara està poc aprofitat.

Entre les accions que l'Ajuntament de Barcelona fa en aquest sentit hi ha el suport a la internacionalització d'empreses i entitats culturals, l'ús de la cultura en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament i la resolució de conflictes (amb ressonàncies al propi territori, en relació amb processos migratoris o la incorporació de ciutats convidades als festivals) o la promoció de l'Agenda 21 de la cultura. La ciutat de Barcelona seria, així, l'instrument cultural més potent que pot utilitzar Catalunya per a la projecció internacional.

Per la seva banda, **Joan Carles Vilalta** va començar recordant que el turisme, nascut inicialment com un dret social (vacances pagades), havia esdevingut una indústria amb fort pes econòmic: un 12% del PIB de Catalunya i 140.000 persones ocupades. **De la mateixa manera que cal una diplomàcia cultural cap a l'exterior, en cal una portes endins, per atendre els 20 milions de visitants que rep Catalunya cada any**, que ofereixen una oportunitat magnífica perquè el país s'expliqui.

El turisme ha d'assegurar una sostenibilitat triple, de caire mediambiental, social i cultural. La interrelació entre turisme i cultura pot passar per la identitat i la singularitat, subratllant allò que ens és

propi i que ens permet explicar-nos. D'acord amb un estudi de marca sobre la imatge de Catalunya entre els turistes estrangers encarregat per Turisme de Catalunya l'any 2007, **la cultura, en sentit ampli (patrimoni, llengua, gastronomia, paisatge), és allò que els turistes aprecien més de Catalunya.** Per això, cal aprofitar el turisme cultural, subratllant allò que singularitza Catalunya, **tant de tipus tangible com intangible, i buscant les interrelacions entre aquestes dues dimensions** (com en la vinculació entre castells i catarisme).

El Govern treballa, per exemple, en la creació de centres d'acollida i interpretació turística, la promoció de rutes nacionals o la publicació de guies gastronòmiques, des de la convicció que, encara que el turisme no sigui cultura, pot ser la primera porta d'accés a la cultura. Dotar el patrimoni d'intangibles i de narratives (com en el cas de la ruta "Pirineu comtal") és una eina útil, igual com pot ser-ho aprofitar el potencial de les ciutats i presentar Barcelona com a capital del país. També caldrà **explorar la dimensió mediterrània, analitzant si Catalunya pot esdevenir un model per a altres països i contribuir així a apropar els pobles de la conca mediterrània.**

En el debat posterior, es van abordar les qüestions següents:

- ▶ **Complicitat i col·laboració entre institucions.** Un país petit no pot desaproveitar els actius i cal buscar la col·laboració, però sovint hi ha rivalitats fortes, o bé pautes de treball diferents i manca de temps perquè les institucions busquin sinergies i reflexionin conjuntament.
- ▶ **L'encaix entre turisme i diplomàcia.** Per alguns, el turisme pren allò que existeix i ho ven com a producte, mentre la diplomàcia vol influir en la construcció de referents i narratives i intentar aconseguir que els actius culturals propis esdevinguin una part de la narrativa. Es tracta d'objectius diferents, encara que l'èxit de la diplomàcia pugui servir per atreure turistes. Per altres, donat que bona part dels turistes que visiten Catalunya desconeixen el context on són, i cal saber-se explicar, això sí que forma part de la diplomàcia cultural.
- ▶ **Les icones de la cultura catalana.** Actualment s'estan definint una sèrie de referents simbòlics de la cultura catalana, en sentit ampli: artesanía, gastronomia, arquitectura, urbanisme, etc. És important optar per una visió àmplia i constructiva de la tradició, tot donant alhora més visibilitat a allò que ens és propi i que sovint ha estat ocultat.
- ▶ **"Prediplomàcia" i "paradiplomàcia".** Una objectiu de les nacions sense Estat és guanyar espais de presència internacional, en el marc de la recerca de majors quotes d'autogovern, intentant aproximar-se al model propi dels Estats; en aquest sentit, es podria parlar del treball de Catalunya per desenvolupar una "prediplomàcia". Una altra cosa són els treballs per difondre la imatge i seduir les persones per vies diferents de la diplomàcia tradicional, que és el que configuraria la "paradiplomàcia".
- ▶ **La relació entre Barcelona i Catalunya.** Les lògiques de ciutat i de país poden sumar, cal evitar que siguin contradictòries o que competeixin. Per alguns, la dialèctica que oposa Barcelona i Catalunya és un debat del passat, perquè la relació entre ambdues ja està acceptada.
- ▶ **La relació amb la diplomàcia cultural de l'Estat.** Casos com el de l'Arxiu Centelles posen de manifest la contraposició entre lògiques. La sensació, ben sovint, és que l'Estat no ha fet seva la nostra cultura. Amb tot, també hi ha exemples de difusió d'artistes catalans i bascos per part de l'Institut Cervantes.
- ▶ **La construcció d'una diplomàcia cultural de Catalunya.** Entre d'altres aspectes, caldrà tenir en compte la diversitat dels públics als quals cal seduir, garantir la qualitat del producte que s'ofereix, assegurar l'estabilitat dels mecanismes i les iniciatives i donar suport a la col·laboració internacional de les grans institucions del país.

"La governança de la diplomàcia cultural: prioritats per a Catalunya"

La convivència de diversos agents pel que fa a la difusió exterior de la cultura es tradueix també en l'espai institucional. En el moment que Catalunya elabora un nou Pla d'Acció Exterior que vol apostar per la transversalitat i la coordinació i que té en compte el paper tant dels organismes públics com de la societat civil, sembla oportú introduir la noció de "governança" i buscar un nou espai de relació i de definició de prioritats. Per això, aquesta darrera sessió del seminari volia identificar algunes línies de treball per al desenvolupament futur de Catalunya en aquest àmbit.

La sessió va consistir en una intervenció de l'**Honorable Sr. Josep-Lluís Carod-Rovira**, vicepresident del Govern de la Generalitat de Catalunya. Va ser presentat per l'**Honorable Sr. Joan Manuel Tresserras i Gaju**, conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, que en va destacar l'aportació intel·lectual, que havia servit per fer d'allò que havia estat un conjunt d'idees marginal un element central del discurs actual sobre el catalanisme. També va subratllar que, com a polític, hagués tingut l'audàcia de construir una política exterior per a Catalunya, que aglutina dimensions política, econòmica i cultural.

Josep-Lluís Carod-Rovira va iniciar la seva ponència fent referència a la diversitat de nocions sobre "diplomàcia cultural": per alguns, un instrument dels Estats per imposar les seves visions; per d'altres, un instrument que facilita contactes discrets allà on la política o l'acció militar no serveixen; o bé una manera de mantenir la influència sobre països amb els quals havien existit lligams històrics; o senzillament, el "poder tou" com a capacitat d'influència.

En qualsevol cas, cap d'aquestes perspectives no encaixa del tot amb el cas català i el que vol fer Catalunya: **la diplomàcia cultural implica voler transmetre els nostres valors culturals, allò que la societat catalana valora positivament, sense instrumentalitzar-los**. Com en la presència a la Biennal de Venècia el 2009, centrada en **la creativitat, la lluita contra la uniformitat i a favor de la diversitat, la voluntat de defensar i compartir la diversitat, el diàleg cultural, el respecte per l'autonomia del món cultural**, etc. La cultura catalana ja és portadora d'aquests valors i, per tant, exportar-la no implica modificar-la. **Essent com som ja ens posicionem al món de manera positiva, com una cultura a la qual es pot incorporar qui ho vol**.

Aquesta lògica també té efectes econòmics significatius: la presència a la Fira del Llibre de Frankfurt 2007 ha ajudat a vendre títols catalans, i s'ha de recolzar en la qualitat dels creadors i la força de la indústria editorial.

La visualització de la potència demogràfica de la llengua i la cultura catalanes i el suport de Catalunya a iniciatives internacionals per a la diversitat (Convenció sobre la Diversitat de les Expressions Culturals, suport a les llengües ameríndies, Linguamón) **serveixen també per al reconeixement internacional i afavoreixen la presència en altres fòrums, com ara la UNESCO**.

Revolucions com aquestes només es poden sostenir si construeixen institucions que les consolidin: en aquest sentit, la Fundació Ramon Llull, el Patronat Catalunya-Món, l'IEMed, la Casa Àsia, Casa Amèrica Catalunya, etc. De la mateixa manera, es duen a terme nombroses polítiques específiques: suport a la traducció a altres llengües, aprenentatge del català en universitats a l'exterior, aposta per les noves tecnologies en l'aprenentatge del català, aposta pel multilingüisme en les polítiques catalanes de cooperació al desenvolupament i construcció de la pau, etc. El paper de Catalunya en la cooperació al desenvolupament ha estat reconegut internacionalment, fet que ha facilitat la presència en organismes multilaterals: de fet, Catalunya ha esdevingut el principal govern subestatal que intervé en aquest àmbit.

Cal seguir promovent projectes conjunts amb altres instituts de cultura, facilitar la instal·lació a Catalunya de més instituts internacionals, reforçar la presència en organismes multilaterals com UNESCO i afavorir la col·laboració entre les diverses xarxes d'oficines catalanes a l'exterior. **No es tracta d'utilitzar la cultura, perquè mostrada per ella mateixa ja genera efectes positius**. Hi ha pocs llocs al món que combinin tan bé diversitat lingüística, convivència, respecte per la llibertat religiosa i de pensament, etc. I en llocs així val la pena viure-hi.

Conclusions

A partir de les ponències i debats dels dos dies anteriors, en aquesta sessió **Eduard Miralles**, president de la Fundació Interarts, va fer una lectura personal de les conclusions del seminari *Diplomàcia cultural: reflexions i propostes des de Catalunya*, en forma de titulars, temes forts i absències. Ho va resumir en set grans reflexions:

1. **Tenir relacions exteriors en l'època de la globalització és inherent al fet d'actuar, d'existir.** Tots els ens han d'actuar localment i globalment. Desapareix la distinció entre política interior i política exterior.

2. **Més enllà de la manca de correspondència entre nacions i estats, les cultures difícilment seran nacionals de la manera que ho havien estat tradicionalment:** tot queda travessat per la diversitat. Els mosaics culturals cada vegada són més interns que no externs.

3. **La diplomàcia cultural és tan vella com la diplomàcia, però el seu objecte ha canviat.** Si abans l'art era company de l'imperi, ara tot és molt més complex, i la diplomàcia cultural implica integrar tres dimensions: la projecció exterior des de la bilateralitat i la multilateralitat (aposta per les xarxes i agències, construcció d'un "nosaltres" comú amb d'altres); la integració de la cultura en la cooperació al desenvolupament (tant com a recurs per al desenvolupament econòmic o social com a través del propi pilar cultural del desenvolupament); i la gestió de les memòries vinculades als processos migratoris en diversos sentits.

4. **La diplomàcia cultural també viu un canvi pel que fa als agents:** apareixen ens subestats, indústria cultural, artistes, ONG, ciutadania organitzada, etc. D'aquí a nous conceptes: "paradiplomàcia", "prediplomàcia", "governança multinivell". Per això, **calen nous marcs de governança més sofisticats i complexos**, nous mecanismes de lideratge relacional des del govern, amb competències cooperatives.

5. El "poder tou" (*soft power*) no és només el poder dels que no poden tenir *hard power*. **quan la cultura adquireix un poder geoestratègic creixent, el *soft power* és, de fet, més *hard* que no semblaria d'antuvi.** La cultura pot, per exemple, oferir un espai per al desplaçament, negociació i resolució de desacords i conflictes.

6. **En la globalització, els territoris cooperen però també competeixen**, no només a la recerca de la notorietat, sinó també per atreure talent, inversions o turisme. Ho posen en evidència nocions com el *city marketing* o el *branding*. Un repte important, en aquest sentit, és equilibrar el *nation branding* (la promoció del país) amb la diversitat. Alhora, com posa en evidència el discurs sobre la "diplomàcia de nínxol", la globalització també ofereix oportunitats per especialitzar-se, per exemple en matèria de cultura, diversitat o cooperació cultural.

7. Finalment, **s'identifiquen vells i nous instruments per a velles i noves polítiques:** la Convenció sobre la Diversitat de les Expressions Culturals, l'Agenda 21 de la cultura, l'Agenda Europea de la Cultura, la Carta Cultural Iberoamericana, etc., que ofereixen nous espais de col·laboració. Això també hauria de generar una transició des dels centres culturals de país als centres diversificats, agències, laboratoris, observatoris o a iniciatives com les Cases de les Cultures Europees. Cal crear nous fons i nous recursos, en la línia del que ja apunten el Fons Internacional per a la Diversitat Cultural o la "Finestra" de Cultura i Desenvolupament del Fons del PNUD per als Objectius del Mil·lenni.

Abans d'acabar, Miralles va fer esment d'altres qüestions significatives que també havien aparegut al llarg del seminari, com ara la importància de les ciutats, el desenvolupament d'una estratègia de cooperació cultural europea, el paper potencial de Catalunya com a pont entre Europa i Amèrica Llatina, etc. La diversitat de temes oberts avalava la importància de celebrar trobades com aquest seminari. Finalment, va agrair la implicació de les diverses institucions i persones que havien col·laborat en l'organització del seminari.

Cloenda

La tasca de posar punt i final al seminari va recaure en l'**Honorable Sr. Joan Manuel Tresserras i Gaju**, conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, que va començar la seva intervenció amb un agraïment a les persones i entitats que havien participat en la trobada.

LA DIPLOMÀCIA CULTURAL: REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Tresserras va ressaltar que moltes de les propostes fetes durant el seminari permetrien fer molta via, però alhora **va recordar que en aquest terreny el joc de forces ja estava molt establert**. La UNESCO hauria d'acceptar Catalunya perquè hauria de representar les cultures, amb independència del seu pes polític: valorar les cultures des de la política és un greu error; caldria començar a fer política partint de la cultura.

La decisió d'ubicar la secretaria de la Unió per a la Mediterrània a Catalunya ofereix una oportunitat significativa perquè, **igual com passa amb la Mediterrània, Catalunya és culturalment rellevant però políticament inestable: no som inevitables, però som potencials**. Això està per fer. **La Mediterrània és, de fet, un espai històric per repensar**, que es pot pensar en termes diferents, des de la diversitat cultural que s'hi dóna cita.

Un altre repte té a veure amb **aprendre a formar part d'un subjecte que sigui la Humanitat sencera**. Des d'una perspectiva catalana, convé que tot sigui repensat de bell nou, perquè el model de governança vigent no ens afavoreix. La feblesa de Catalunya, la seva irrellevància, poden afavorir-la, poden esdevenir factors d'oportunitat; i, en aquest sentit, **la millor plataforma de partida és la cultura**. Hi ha un potencial perquè la gent d'orígens diversos es vagi incorporant a un projecte comú de futur, sense necessàriament haver de renunciar a les arrels.

Annex 1

Programa del seminari

Programa

Dimecres 2 de desembre

16.00 **Acreditacions**

17.00 **Inauguració del seminari.** Intervencions a càrrec de:

- ▶ M. Hble. Sr. Ernest Benach i Pascual, President del Parlament de Catalunya
- ▶ Hble. Sr. Joan Manuel Tresserras i Gaju, Conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya

17.30 **"Diplomàcia pública i acció cultural en temps de globalització"**

La primera sessió del seminari ha de servir per introduir una sèrie de conceptes bàsics relacionats amb el paper de la cultura en les relacions diplomàtiques, i especialment per analitzar-ne les implicacions en el context actual. Des de fa dècades s'ha distingit la noció de "diplomàcia pública", que fa referència a les accions endegades en les relacions exteriors amb l'objectiu d'arribar al públic en general, més que no a les institucions governamentals, com era el cas de la diplomàcia tradicional. La diplomàcia pública comprèn iniciatives en àmbits com ara l'educació, la informació, la comunicació o la cultura.

En aquest sentit, la separació d'aquestes formes de diplomàcia tenia una relació directa amb la distinció entre "poder dur" (*hard power*) i "poder tou" (*soft power*), que, però, es troba en entredit en l'actualitat. A mesura que els reptes de la seguretat i la diplomàcia s'amplien i es diversifiquen (immigració, canvi climàtic, terrorisme, etc.), guanyen pes els aspectes socials i humans de les relacions internacionals. Alhora, esdevé més i més difícil introduir distincions rígides entre les dimensions domèstica i exterior de les polítiques públiques i els processos internacionals.

Intervencions a càrrec de:

- ▶ Manuel Manonelles, director de la Fundació Cultura de Pau, Barcelona
- ▶ John Holden, Visiting Professor, City University; i coautor de *Cultural Diplomacy* (Demos, 2007), Londres, Regne Unit

Moderació a càrrec de:

- ▶ Mercedes Giovinazzo, directora de la Fundació Interarts

18.45 **Debat**

19.15 **Fi de la jornada**

Dijous 3 de desembre

10.00 "La cultura en les estratègies de posicionament internacional dels governs estatals"

De la mateixa manera que en la seva dimensió interior, l'acció exterior en l'àmbit de la cultura pot respondre a finalitats molt diverses: més enllà del suport a la creativitat, l'accés a la cultura o la protecció i difusió del patrimoni, són freqüents les justificacions de tipus econòmic o social. Per aquest motiu, i pel fet que en l'acció cultural exterior acostumin a coincidir diversos departaments i organismes públics i privats (ministeris de cultura i afers estrangers, consells de les arts, instituts nacionals de cultura a l'estranger, consorcis o patronats de promoció turística, així com les pròpies institucions culturals que mantenen relacions internacionals) també és habitual que es facin crides a la coordinació o la transversalitat, no sempre reeixides.

En aquesta sessió es presentaran experiències de diversos països, per observar diferents models d'integració de la dimensió cultural en les estratègies de relacions exteriors.

Intervencions a càrrec de:

- ▶ Kimmo Aulake, assessor especial del govern finlandès i subdirector de la Divisió d'Exportació Cultural del Ministeri d'Educació i Cultura de Finlàndia
- ▶ Hiroyuki Ueno, director executiu, The Japan Foundation Madrid

Moderació a càrrec de:

- ▶ Antoni Lladó Gomà-Camps, director de l'Institut Català de les Indústries Culturals

11.15 Debat

11.45 Pausa

12.15 "La paradiplomàcia cultural: el paper dels governs subestats"

La descentralització de competències en diversos àmbits polítics i diversos processos relacionats amb la globalització han fet que les administracions locals i regionals esdevinguessin agents significatius en l'escena internacional. L'anomenada "paradiplomàcia" és, segons explica Martí Petit a partir de Wolff, "*l'acció internacional amb personalitat pròpia respecte l'estat metropolità dels ens subestats o governs no centrals, per tal d'aconseguir els seus interessos internacionals específics.*"

Atesa la centralitat dels aspectes culturals en la definició de la identitat de Catalunya i l'experiència acumulada al llarg dels anys en activitats de difusió exterior de la cultura, alguns autors han suggerit que aquest esdevingui un dels àmbits d'especialització ("diplomàcia de nínxol") en els quals s'hauria de centrar la paradiplomàcia de Catalunya. Aquesta sessió servirà per presentar el concepte de "paradiplomàcia cultural" i debatre la viabilitat d'una estratègia de Catalunya en aquest àmbit; per això també es comptarà amb la presentació de dues experiències internacionals.

Moderació i intervenció inicial a càrrec de:

- ▶ Martí Petit Bozzo, membre del *think tank* internacional U40 - Capacity Building Programme, impulsat per la Comissió Alemanya per a la UNESCO

Presentació d'experiències:

- ▶ Colin Hicks, director de Serveis Culturals a l'Oficina del Govern del Quebec a Londres
- ▶ Yves Wantens, representant del Govern de Flandes a l'Estat espanyol

13.30 **Debat**

14.00 **Dinar**

16.00 **"La presència de la cultura catalana al món: mirades des de dins i des de fora"**

En el panorama actual de la diplomàcia cultural, aspectes com ara l'experiència cultural dels turistes que fan estada a Catalunya, les històries que expliquen els blocaires residents o visitants o les gires internacionals dels principals clubs esportius catalans poden ser tan importants com l'acció de les delegacions a l'exterior o les visites internacionals del govern. Es tracta, de fet, d'un fenomen comú a tots els països: com ha explicat Rod Fisher, *"el fet que molts d'altres actors s'impliquin en activitats internacionals pot representar un repte per qualsevol ministeri d'afers estrangers que desitgi mantenir una narrativa nacional coherent o una imatge global."*

La diversitat de veus que operen en aquest entorn coincideix, d'altra banda, amb els canvis que viu la cultura catalana com a producte dels processos migratoris i d'altres factors derivats de la globalització.

Al llarg de diverses sessions, el seminari examinarà les imatges que la cultura catalana difon a l'exterior. En primer lloc, es presentaran diverses reflexions sobre la cultura catalana al món, a través del punt de vista de persones que combinen una visió de Catalunya des de dins i des de fora i que, a més de l'experiència al sector cultural, poden aportar punts de vista de caire més institucional i polític.

Intervencions a càrrec de:

- ▶ Manuel Montobbio, ambaixador d'Espanya a Albània
- ▶ Dragan Klaić, analista cultural; realitza una visita d'estudis a Catalunya la tardor de 2009
- ▶ Meritxell Mateu i Pi, exministra d'Afers Exteriors d'Andorra i exambaixadora d'Andorra a la UNESCO

Moderació a càrrec de:

- ▶ Josep Bargalló, director de l'Institut Ramon Llull

17.15 **Debat**

17.30 **Pausa**

18.00 **Taula rodona: "La presència de la cultura catalana al món: experiències dels professionals"**

Per tal de continuar amb la presentació de visions sobre el paper de la cultura catalana al món, aquesta sessió comptarà amb la presència d'alguns professionals que, gràcies a una gran presència internacional, n'han esdevingut en certa manera uns "ambaixadors". Aquesta experiència de l'estranger els situa alhora en disposició de valorar amb prou coneixement de causa els mecanismes

existents per a la difusió i la promoció de la cultura catalana i comparar-los amb la situació en altres països.

Aquest debat servirà per donar pas a la darrera jornada del seminari, que se centrarà més estrictament en la definició de propostes en matèria de diplomàcia cultural.

Intervencions a càrrec de:

- ▶ Ignasi Aballí, artista i vicepresident de l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya (AAVC)
- ▶ Calixto Bieito, director de teatre i òpera i director artístic del Teatre Romea de Barcelona
- ▶ Enric Palau, codirector del festival Sónar
- ▶ Simona Škrabec, escriptora i traductora

Moderació a càrrec de:

- ▶ Nicolás Valle, periodista d'informació internacional de TV3

19.00 **Debat**

19.30 **Final de la jornada**

Divendres 4 de desembre

10.00 **"La difusió de la cultura de Catalunya des de les institucions públiques"**

El repàs al ventall d'agents que participen en la difusió internacional de la cultura catalana avui conclou amb les presentacions de diverses institucions públiques. Aquesta sessió servirà per posar en comú les estratègies existents i afavorir un diàleg transversal sobre les línies de treball en l'àmbit de la diplomàcia cultural.

Intervencions a càrrec de:

- ▶ Neus Fornells, directora adjunta de l'Institut Ramon Llull
- ▶ Jordi Martí, delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona
- ▶ Joan Carles Vilalta, director general de Turisme de la Generalitat de Catalunya

Moderació a càrrec de:

- ▶ Lluís Noguera, secretari general del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Generalitat de Catalunya

11.30 **Debat**

12.00 **Pausa**

12.30 "La governança de la diplomàcia cultural: prioritats per a Catalunya"

La convivència de diversos agents pel que fa a la difusió exterior de la cultura es tradueix també en l'espai institucional. En el moment que Catalunya elabora un nou Pla d'Acció Exterior que vol apostar per la transversalitat i la coordinació i que té en compte el paper tant dels organismes públics com de la societat civil, sembla oportú introduir la noció de "governança" i buscar un nou espai de relació i de definició de prioritats. Aquesta darrera sessió de debat vol servir per identificar algunes línies de treball per al desenvolupament futur de Catalunya en aquest àmbit.

Intervenció a càrrec de:

- ▶ Hble. Sr. Josep-Lluís Carod-Rovira, Vicepresident del govern de la Generalitat de Catalunya

13.15 **Debat**

13.45 **Conclusions**

Intervenció a càrrec d'Eduard Miralles, president de la Fundació Interarts

14.00 **Cloenda**

Intervenció a càrrec de:

- ▶ Hble. Sr. Joan Manuel Tresserras i Gaju, Conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya

Annex 2

Biografies dels ponents

Llista de ponents i moderadors (en ordre alfabètic)

IGNASI ABALLÍ

Artista i vicepresident de l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya (AAVC)

Llicenciat en Belles Arts per la Universitat de Barcelona. Ha estat protagonista de nombroses exposicions individuals a Catalunya, l'Estat espanyol i l'estranger (Regne Unit, Alemanya, Portugal, França, etc.), i ha participat igualment en moltes mostres col·lectives. En l'actualitat és vicepresident de l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya (AAVC), entitat que havia presidit entre 2005 i 2008. La seva obra es basa sovint en un mètode de treball que passa per la recollida, emmagatzematge i classificació de materials diversos, per tal d'oferir una reflexió sobre el procés de creació, la integració d'allò quotidià en la creació, etc.

KIMMO AULAKE

Assessor especial del govern finlandès i subdirector de la Divisió d'Exportació Cultural del Ministeri d'Educació i Cultura de Finlàndia

En l'actualitat és responsable de la unitat d'Arts dins la Divisió d'Exportació Cultural del Ministeri d'Educació i Cultura de Finlàndia. Entre d'altres tasques, presideix el Grup de Treball sobre l'OMC al Ministeri d'Educació i Cultura, és secretari general del Grup de Coordinació Interministerial per a l'Exportació Cultural i president de la *task force* per a CultureWatchEurope al Comitè de Cultura del Consell d'Europa. Anteriorment havia estat assessor especial per a afers internacionals del Ministeri d'Educació, assessor de la Divisió de Política i Acció Cultural del Consell d'Europa, assessor especial de la DG X de la Comissió Europea i secretari general del Comitè d'Estat del govern finlandès per a la Integració Audiovisual. Té un màster en Ciència Política per la Universitat de Hèlsinki.

JOSEP BARGALLÓ

Director de l'Institut Ramon Llull

Des de desembre de 2006 és director de l'Institut Ramon Llull, entitat internacional de projecció de la llengua i la cultura catalanes. Anteriorment havia ocupat, entre d'altres, els càrrecs de conseller d'Ensenyament del Govern de la Generalitat de Catalunya (2003-2004), conseller en cap i titular del Departament de la Presidència (2004-2005) i conseller primer i titular del Departament de la Presidència (2005-2006). També ha estat diputat al Parlament de Catalunya (1992-2003 i 2006) i regidor de l'Ajuntament de Torredembarra (1995-2003). És llicenciat en Filologia Catalana i catedràtic de Secundària. Ha treballat en el món editorial i ha col·laborat en diversos mitjans audiovisuals i escrits.

M. Hble. Sr. ERNEST BENACH i PASCUAL

President del Parlament de Catalunya

És president del Parlament de Catalunya del 2003 ençà. Anteriorment havia estat secretari segon de la Mesa del Parlament (1999-2003). Regidor de l'Ajuntament de Reus (1987-2001), n'ha estat primer tinent d'alcalde i regidor de Cultura, Esports i Joventut (1987-1991), cinquè tinent d'alcalde (1991-1995), regidor de Política Lingüística (1995-1999), i primer tinent d'alcalde i regidor de Societat de la Informació (1999-2001). És funcionari de la Generalitat. Ha publicat, juntament amb altres autors,

República catalana i Educar en política. Ha col·laborat en diversos mitjans de comunicació i ha participat en nombroses entitats del món associatiu.

CALIXTO BIEITO

Director de teatre i òpera i director artístic del Teatre Romea de Barcelona

Nascut a Miranda de Ebro, viu a Barcelona des dels 15 anys. Des del 1999 és director artístic del Teatre Romea, i alhora alterna la direcció d'escena d'òpera, teatre i sarsuela per tot el món. També imparteix cursos de direcció i interpretació escènica a Europa. Va començar al món del teatre professional al Teatre Principal de Vilanova i la Geltrú, i després a Barcelona. El 1992 va passar per París, a l'Odéon, amb Lluís Pasqual, i després va fer una gira per Sud-Amèrica. El 1995 Focus va començar a produir els seus espectacles teatrals, un dels quals, *La verbena de la Paloma*, li va permetre participar al Festival d'Edimburg l'any 1997. Aquesta producció, juntament amb *La vida es sueño*, van marcar un punt i a part en la seva carrera.

Hble. Sr. JOSEP-LLUÍS CAROD-ROVIRA

Vicepresident del Govern de la Generalitat de Catalunya

Des de l'any 2006 ocupa el càrrec de vicepresident del Govern de la Generalitat de Catalunya. Anteriorment havia estat conseller en cap de la Generalitat de Catalunya (2003-04). És diputat d'ERC al Parlament de Catalunya des de 1988. És llicenciat en filologia catalana per la UB. Ha estat professor a l'Escola Universitària de Tarragona (1976-1982), tècnic superior de planificació lingüística de la Generalitat (1981-1988), professor i vicepresident (1986-1995) de la Universitat Catalana d'Estiu i cap dels Serveis Territorials de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Tarragona (1982-84). Ha participat en nombroses entitats del món associatiu i cultural.

NEUS FORNELLS

Directora adjunta de l'Institut Ramon Llull

És directora adjunta de l'Institut Ramon Llull des de desembre de 2006. Anteriorment havia estat cap del gabinet del conseller del Departament de Presidència i Conseller Primer (2004-06), coordinadora de Comunicació i Relacions Ciutadanes de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú (1999-2004) i assessora del Grup Parlamentari d'ERC al Parlament de Catalunya (1989-99). Té estudis de periodisme a la UAB.

MERCEDES GIOVINAZZO

Directora de la Fundació Interarts, Barcelona

Des de 2005 dirigeix la Fundació Interarts. Des de juny de 2008 presideix la Plataforma "Accés a la cultura" creada per la DG Educació i Cultura de la Comissió Europea en el marc del "diàleg estructurat" amb la societat civil impulsat per l'Agenda Europea per a la Cultura i, des d'octubre de 2008, també presideix el Comitè Executiu de Culture Action Europe, xarxa europea d'entitats culturals. Anteriorment havia estat directora de Serveis i directora adjunta de la Divisió de Públic del Fòrum Barcelona 2004 i administradora de la Divisió de Cultura i Patrimoni Cultural i Natural del Consell d'Europa. És llicenciada en Arqueologia per la Università degli Studi "La Sapienza" de Roma i diplomada del Màster Europeu en Gestió Cultural de l'École Supérieure de Commerce de Dijon (França).

COLIN HICKS

Director de Serveis Culturals a l'Oficina del Govern del Quebec a Londres

Des de 1992 és director de Serveis Culturals a l'Oficina del Govern del Quebec a Londres, organisme que s'encarrega, entre d'altres funcions, de promoure la imatge del Quebec contemporani al Regne Unit, Irlanda i els països nòrdics i donar suport a la difusió dels productes culturals quebequesos, de totes les disciplines i sectors. Anteriorment havia estat subdirector del South East Arts Board, oficina regional de desenvolupament cultural per al sud-est d'Anglaterra, i havia participat en nombroses iniciatives de teatre polític, teatre educatiu i teatre comunitari, a més d'impulsar un curs de formació en teatre polític al Rose Bruford College de Londres i ser director artístic d'un projecte multicultural a Deptford (Londres). Durant cinc anys també va treballar al sud-oest de França en projectes de formació cultural per a població desfavorida.

JOHN HOLDEN

Professor visitant, City University, Londres

Actualment és professor visitant a la City University de Londres. Abans havia estat director de Cultura a Demos, *think tank* britànic especialitzat en polítiques públiques i societat contemporània. Té un màster en Dret i Història de l'Art i el seu principal àmbit d'interès professional és el desenvolupament de les persones i les entitats del sector cultural. Ha participat en nombrosos projectes en aquest sector, des de les biblioteques fins a la música, passant pel patrimoni, i ha treballat amb moltes organitzacions, tant petites com grans. Va ser un dels principals organitzadors de la influent conferència *Valuing Culture* (2003), i des de llavors ha dut a terme diversos treballs sobre el valor de la cultura. Ha participat com a ponent en nombroses conferències al Regne Unit, Finlàndia, els EUA, Austràlia i Nova Zelanda.

DRAGAN KLAIC

Analista cultural; realitza una visita d'estudis a Catalunya la tardor de 2009

És investigador en l'àmbit del teatre i l'anàlisi cultural. Ocupa una posició de *permanent fellow* a la Fundació Felix Meritis (Amsterdam) i és professor de política cultural a les universitats de Leiden (Països Baixos) i d'Europa Central (Budapest). Participa com a formador, ponent i assessor en nombroses iniciatives relacionades amb les arts escèniques contemporànies, les polítiques culturals europees, les estratègies de desenvolupament cultural, la cooperació cultural internacional, la interculturalitat i la memòria cultural. Entre d'altres càrrecs, ha estat director del Theater Instituut Nederland i president del European Forum for the Arts and Heritage. La tardor de 2009 duu a terme una estada de recerca a la Fundació Interarts, amb suport del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Va realitzar estudis de Dramatúrgia a Belgrad i té un doctorat en Història i Crítica de Teatre per la Universitat de Yale.

ANTONI LLADÓ GOMÀ-CAMPS

Director de l'Institut Català de les Indústries Culturals

Des de febrer de 2007 dirigeix l'Institut Català de les Indústries Culturals. És llicenciat en Dret i en Ciències Econòmiques, estudis en què va ser reconegut amb el Premi Extraordinari de Llicenciatura. Després d'uns anys dedicats a la docència universitària al Departament d'Economia d'Empresa de la Universitat Autònoma de Barcelona, es va dedicar a la consultoria independent per a diverses institucions públiques i privades en temes d'economia general i aplicada. És autor i coautor de

nombroses publicacions en l'àmbit de l'economia i el desenvolupament territorial. El nucli fonamental de la seva activitat consultora s'ha centrat en l'àmbit de l'economia industrial, tant fent estudis de diagnòstic com impulsant plans d'acció sectorials, en diverses àrees d'actuació.

MANUEL MANONELLES

Director Fundació Cultura de Pau, Barcelona

Des de juny de 2005 dirigeix l'oficina de Barcelona de la Fundació Cultura de Pau. També és coresponsable de la coordinació del programa i l'edició de l'*Informe Mundial sobre la Cultura de Pau*, així com d'altres programes i activitats internacionals i locals, entre els quals hi ha el programa de "Cultura de Pau a les Nacions Unides" i el de "Diàleg Intercultural i Interreligió i Aliança de Civilitzacions". Ha estat assessor especial del co-President del Grup d'Alt Nivell de les Nacions Unides per a l'Aliança de Civilitzacions (2005-06) i adjunt al coordinador del Secretariat del Fòrum Mundial de Xarxes de la Societat Civil i supervisor de l'àrea d'afers polítics, relacions amb les organitzacions intergovernamentals i les ONG, així com el desenvolupament estratègic de la Campanya Mundial per a la Reforma de les Institucions Internacionals (1999-2007). Ha estat membre del Consell Internacional del Fòrum Social Mundial (2003-2007).

JORDI MARTÍ

Delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona

Jordi Martí és delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona i president del Comitè de Cultura de Ciutats i Governos Locals Units (Agenda 21 de la cultura) des de juny de 2007. Anteriorment havia estat subdirector i gerent del CCCB (2004-06) i director gerent de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona (1999-2003 i 2005-06). Ha impartit classes a la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat de Barcelona, la Universitat Ramon Llull i la Universitat de Salamanca i també ha intervingut en seminaris i congressos internacionals sobre polítiques i gestió cultural a Espanya, Brasil, Panamà, Costa Rica, Argentina i l'Uruguai. És llicenciat en Ciències de l'Educació (UB) i ha realitzat estudis de postgrau en gestió cultural a la UB i a ESADE.

MERITXELL MATEU I PI

Exministra d'Afers Exteriors d'Andorra i exambaixadora d'Andorra a la UNESCO

Entre 2007 i 2009 ha estat ministra d'Afers Exteriors del Principat d'Andorra. Anteriorment havia estat Ministra d'Habitatge, Joventut, Ensenyament Superior i Recerca (2005-2006) i Ministra d'Habitatge, Ensenyament Superior i Recerca i portaveu del govern andorrà (2006-07). També ha estat ambaixadora del Principat d'Andorra a França, Bèlgica, els Països Baixos, Luxemburg, Alemanya, Dinamarca i Eslovènia. També ha estat ambaixadora d'Andorra davant la UE, el Consell d'Europa i la UNESCO. És llicenciada en Ciències Humanes (secció Història) per la Universitat Paul Valéry de Montpeller i en Relacions Internacionals per l'Institut d'Estudi de Relacions Internacionals de París i té un Certificate of Completion en Relacions Exteriors de la UE per la Universitat Lliure de Brussel·les i la Michigan State University.

EDUARD MIRALLES

President de la Fundació Interarts

Des de l'any 2008 presideix el Patronat de la Fundació Interarts. Alhora, és assessor de relacions culturals a la Direcció de Relacions Internacional de la Diputació de Barcelona. Entre d'altres tasques

anteriorment, va participar en la posada en marxa de la xarxa de Centres Cívics de l'Ajuntament de Barcelona i ha ocupat diverses funcions al Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona (CERC), que va dirigir entre 1996-2004. Entre 1996 i 2002 també va ser responsable de quatre edicions de la trobada biennal "Interacció" sobre polítiques culturals, que organitza la Diputació de Barcelona, en les quals es van tractar temes com ara les polítiques culturals, el desenvolupament local i les relacions interculturals. És llicenciat en Filologia Romànica per la UB.

MANUEL MONTOBBIO

Ambaixador d'Espanya a Albània

Diplomàtic de carrera des de 1987, és ambaixador d'Espanya a la República d'Albània des de l'any 2006. Abans havia estat, entre d'altres càrrecs al Ministeri d'Afers Estrangers i Cooperació d'Espanya, ambaixador en Missió Especial responsable del Pla d'Acció per a la promoció de la presència d'espanyols en organitzacions internacionals, ambaixador en Missió Especial per al Fòrum Barcelona 2004, director del Gabinet del Secretari d'Estat d'Afers Estrangers i de l'Oficina de Planificació i Avaluació de la Secretaria d'Estat de Cooperació. També ha estat destinat a diverses ambaixades. És llicenciat en Dret i en Ciències Econòmiques (UB) i doctor en Ciències Polítiques (UAB) i autor de nombroses publicacions sobre processos de pau, relacions internacionals i interculturals, transicions polítiques i política comparada.

LLUÍS NOGUERA

Secretari general del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya

Des de novembre de 2006 és secretari general de Cultura i Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Anteriorment havia estat regidor de l'Ajuntament de La Garriga (1991-95), cap de l'Àrea de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Granollers (1999-2004), subdirector de Cooperació Artística de la Direcció General de Cooperació Cultural del Departament de Cultura (2004) i coordinador del projecte La Fàbrica de les Arts de Granollers (2004-06). També ha estat secretari de l'Associació de Professionals de la Gestió Cultural de Catalunya. És llicenciat en Filosofia i Lletres per la UAB i té un màster en Gestió Cultural i un postgrau de Tècnic en Gestió i Administració del Sistema Educatiu.

ENRIC PALAU

Codirector del festival Sónar

Codirector i fundador d'Advanced Music, la companyia que hi ha darrera de Sónar, i responsable de l'àrea de programació del festival. Un músic estretament involucrat en la tecnologia i l'experimentació. Amb Sergio Caballero, un dels seus socis, ha col·laborat en estudi i escenari amb varis artistes catalans. També ha estat un dels membres dels grups musicals Hidraulics i Jumo. Juntament amb Sergio Caballero i Ricard Robles va crear Sónar el 1994. El festival s'ha convertit en un esdeveniment reconegut mundialment dins del marc de música electrònica i "new media", que atreu més de 75.000 persones cada any. L'etiqueta del Sónar s'ha expandit més enllà de les fronteres, i des de 2002 ha visitat en diferents formats les ciutats de Londres, Frankfurt, São Paulo, Tòquio, Buenos Aires, Nova York i Seül, entre d'altres.

MARTÍ PETIT BOZZO

Membre del think tank internacional U40 – Capacity Building Programme

Forma part del grup d'experts U40 sobre la diversitat cultural, una iniciativa internacional impulsada per la Comissió Alemanya per a la UNESCO. L'any 2008 es va doctorar per la Universitat Ramon Llull amb la tesi titulada *La Convenció sobre la Protecció i la Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals de la UNESCO i les polítiques de promoció de la diversitat cultural. El cas de Catalunya i la paradiplomàcia cultural*. Ha estat professor de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB. En l'àmbit professional, treballa des de finals de 2001 al Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), on ha desenvolupat diverses responsabilitats de recerca i de relacions internacionals, així com la de cap de redacció de la revista científica *Quaderns del CAC*.

SIMONA ŠKRABEC

Esriptora i traductora

Llicenciada en literatura comparada i filologia alemanya per la Universitat de Ljubljana (1994), es va doctorar a la UAB amb la tesi *Els marcs identitaris en el cas de Centreeuropa* (2002). Viu a Barcelona des de 1992. Es dedica a la recerca relacionada amb la literatura europea del segle XX i estudia la relació de les obres literàries amb la formació de la identitat i la memòria del passat. És autora dels llibres *L'estirp de la solitud* (2002, Premi Josep Carner de Teoria Literària), que analitza com s'ha transmès el sentit tràgic de les tragèdies gregues fins a la narrativa breu del segle XX, i *L'atzar de la lluita* (2005), dedicat al concepte d'Europa Central. Amb Arnau Pons ha coordinat un extens projecte d'investigació sobre les relacions entre les cultures alemanya i catalana, que s'ha publicat amb el títol *Carrers de frontera* (2007-2008). Ha traduït a l'eslovè les obres de diversos escriptors catalans i d'autors eslovens i serbis al català. Dirigeix el web del PEN Català dedicat a la traducció literària.

Hble. Sr. JOAN MANUEL TRESSERRAS i GAJU

Conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya

Des de l'any 2006 és conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. És doctor en Ciències de la Informació. Professor del Departament de Periodisme i Ciències de la Comunicació de la UAB, especialitzat en història de la comunicació, l'anàlisi de la societat de la informació, i l'estudi de les indústries culturals i la cultura de masses. Ha estat director del Departament de Periodisme i Ciències de la Comunicació de la UAB (1991-1993) i coordinador de la llicenciatura de Periodisme de la UAB (1997-1999). Ha estat conseller de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (2000) i conseller del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, responsable de recerca, estudis i publicacions (2000-2006).

HIROYUKI UENO

Director en funcions, The Japan Foundation, Madrid

Des de 2009 és director executiu de la seu de la Japan Foundation a Madrid. Aquesta organització té el mandat del govern japonès per tal de promoure els intercanvis culturals internacionals. Anteriorment, Hiroyuki Ueno havia estat director adjunt de la Divisió d'Oficines Estrangeres de la Japan Foundation i havia ocupat diversos altres càrrecs en aquesta mateixa organització. També ha estat primer secretari de l'Ambaixada del Japó a Rússia (2005-08) i cap del Centre d'Idioma Japonès de la Japan Foundation a Sao Paulo (1994-98). Es va llicenciar en Història Occidental a la Universitat Aoyama-Gakuin del Japó.

NICOLÁS VALLE

Periodista d'informació internacional de TV3

Llicenciat en Periodisme per la UAB, és periodista d'informació internacional de TV3 des del 1990. Anteriorment havia treballat en la mateixa secció al diari *Avui*. Ha cobert diferents conflictes armats, com ara la guerra civil algeriana (1994), les crisis balcàniques (1994-1999), la guerra de l'Afganistan (2001), l'atac israelià al Líban (2006) o l'atac rus a Geòrgia (2008). Fa més de deu anys que es dedica a viatjar per l'Àfrica negra, una experiència recollida al llibre *Ubuntu, estimada terra africana* (2008). Combina la seva professió amb tasques acadèmiques i imparteix cursos sobre Periodisme de Guerra a la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Pompeu Fabra.

JOAN CARLES VILALTA

Director general de Turisme de la Generalitat de Catalunya

És director general de Turisme, al Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya, des de desembre de 2007. Anteriorment, com a cap de l'Àrea de Planificació Turística de la Direcció General de Turisme, havia participat en la redacció del Pla Estratègic del Turisme a Catalunya 2005-10. Entre d'altres funcions, també ha estat responsable de Gestió Administrativa dels Monuments de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura, i ha participat activament en projectes empenedors vinculats al turisme cultural. És llicenciat en Història per la Universitat de Barcelona i ha cursat estudis de Dret.

YVES WANTENS

Representant del Govern de Flandes a l'Estat espanyol

Des de 2008 ocupa el càrrec de representant del Govern de Flandes a l'Estat espanyol. En el marc de la seva carrera diplomàtica, abans havia estat representant del Govern de Flandes a l'Àfrica Austral (Sudàfrica, Malawi, Moçambic, Botswana, 1999-2008). També ha estat coordinador de projectes de desenvolupament en diversos països africans: Sudàfrica (1994-99) i Zaire, Sudàfrica i Somàlia (1991-94). Va realitzar estudis de Ciències Econòmiques a la Universitat de Lovaina.

Annex 3

Llista de participants

**LA DIPLOMÀCIA CULTURAL:
REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA**

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Nº	Nom	Cognom	Organització	Càrrec
1	Ignasi	Aballí	Associació d'Artistes Visuals de Catalunya	Vicepresident
2	Joan	Abellà Barril	MACBA	Gerent
3	Tania	Adam	CEA-Intermón Oxfam	Coordinadora de projectes
4	David	Agustí Belart	DCmC	Responsable àrea de Suport Tècnic
5	Paloma	Alba Urtasun		
6	Nadine	Alber	Reactable Systems S.L.	Sales Dept.- Museus
7	Susana	Alonso Argul	Re-Crea Accions Culturals S.L.	Directora
8	Eduard	Arderiu	Associació Terrossos	Gerent
9	Sandija	Auermane	Society Integration Fund of Latvia	Project manager
10	Kimmo	Aulake	Ministeri d'Educació i Cultura de Finlàndia	Assessor especial i subdirector Divisió d'Exportació Cultural
11	Jordi	Baltà	Fundació Interarts	Coordinador de projectes
12	Paulina	Ballbé i Carles		
13	Josep Manuel	Barberà	Patronat Catalunya Món	Director
14	Josep	Bargalló	Institut Ramon Llull	Director
15	Laura	Batllori Rodrigo	Màster Gestió Cultural UOC	Estudiant
16	Ernest	Benach i Pascual	Parlament de Catalunya	President
17	Francesc	Benlliure		
18	Calixto	Bieito	Teatre Romea de Barcelona	Director artístic
19	Teresa	Blanch Bofill	Museu-Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu	Directora
20	Lourdes	Borrell Moreno	Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat	Segona Tinent d'Alcalde i Regidora de Cultura
21	Imma	Bové Aymami		Autònom
22	Jusèp	Boya i Busquet	DCmC-Direcció General del Patrimoni Cultural	Responsable de projecte
23	Tania	Brenlle	Serveis de l'Espectacle Focus S.A.	Cap de l'Àrea de Teatres
24	Maria - Jesus	Bronchal	Ministère des Relations internationales	Attachée aux Affair. Instit. et cult./Off.de Q.
25	Yrene	Bueno i López	Museu Nacional d'Art de Catalunya	Departament de Comunicació
26	Oriol	Caba Asensio	El Tigre de Sibèria	Director
27	Rafael	Caballeria	Afers Exteriors i Coop. - Comunitats Catalanes a l'Exterior	Responsable

**LA DIPLOMÀCIA CULTURAL:
REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA**

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Nº	Nom	Cognom	Organització	Càrrec
28	Beatriu	Cajal Blasco	DCmC	
29	Erika	Canalejo del Olmo	Afers Exteriors i Coop. - DG Relacions Internacionals	Secretària direcció
30	Josep-Lluís	Carod-Rovira	Generalitat de Catalunya	Vicepresident del Govern
31	Montserrat	Casanovas Olivares		
32	Carlota	Castello Molia		
33	Xavier	Cester Vidal	ICIC - Àrea Promoció Internacional	Tècnic de l'Àrea de Promoció
34	Mireia	Cirera Hidalgo	Federació d'Entitats Llatinoamericanes de Cat.	Coordinadora de Cultura i Cooperació
35	Anna	Corominas	DCmC	Àrea de Relacions Internacionals
36	Àngel	Cortadelles	Afers Exteriors i Coop. - DG Relacions Internacionals	Director general
37	Maria	Cortés Jordana		Gestió musical
38	Amélie	Côté	Universitat de Barcelona	Estudiant (gestió cultural, relacions internacionals)
39	Miguel	Cruz	Unió de Músics de Catalunya	Secretari
40	Marina	Cuní	IBEI	Estudiant
41	Maite	Cusó Colorado	Diputació Barcelona - Centre Estudis i Recursos Culturals	Col·laboradora CERC
42	Danielle-Claude	Chartré	MCCCF/Québec	Sous-ministre adjointe à l'action territoriale
43	Elena	de Alós	Fundació Interarts	Assistent de projectes
44	Aline	de Castro	Fundació Interarts	Assistent de projectes
45	Maria	de Marías	LIVEMEDIA	Directora
46	Cristina	Domingo i Cristina	Delegació del Govern a França	Responsable de relacions institucionals
47	Pepa	Domingo Puig	Fundació Catalana de l'Esplai	Patrona
48	Laura	Domínguez Cando	UB-Gestió cultural	Estudiant
49	Ignasi	Doñate	Afers Exteriors i Coop - DG Projecció Intl Orgs Catalanes	Director general
50	Eduardo	Duarte Yañez		
51	Nella	Escala	Associació Cultural Tresesferas	Presidenta
52	Patricia	Estévez Jimenez	UAB	Estudiant doctorat
53	Anna	Falquera	DCmC - DG Cooperació Cultural	Directora general
54	Montserrat	Faura i Salvador	Aula de Música Popular i Tradicional	Direcció
55	Roser	Ferrer Castillo	Servei d'Arqueologia	Administrativa

**LA DIPLOMÀCIA CULTURAL:
REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA**

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Nº	Nom	Cognom	Organització	Càrrec
56	Claude	Fleury	Ministère des relations Internationales Quebec	Director Bureau de Québec à Barcelone
57	Josep	Font Sentias	DCmC	Anella Cultural
58	Neus	Fornells	Institut Ramon Llull	Directora adjunta
59	Victor	Fraile	UB-Gestió cultural	Estudiant
60	Montse	Galí	Consultoria Galí-Muñoz	Socio-fundadora
61	Agnés	Gallifa	Fundació Antoni Tàpies	Relacions Externes i Comunicació
62	Carme	Gassó Ramiro	DCmC - DG del Patrimoni Cultural	Coord. Informatiu Museus i Gestió del Fons d'Arts
63	Gemma	Gil		
64	Lidia	Gimenez	Serveis de l'Espectacle Focus S.A.	Relacions Internacionals
65	Mercedes	Giovinazzo	Fundació Interarts	Directora
66	Josep	Giralt i Balagueró	Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed)	Director de Activitats Culturals
67	Antoni Lladó	Gomà-Camps	Institut Català de les Indústries Culturals	Director
68	Laura	Gómez Bustos	Universitat de Barcelona	Professora associada
69	Sabela	Guevara		
70	Elisabet	Guillemat	Afers Exteriors i Coop - DG Relacions Internacionals	Responsable Organismes Multilaterals
71	Santiago	Guillen	FUSIC	President
72	Gigi	Guizzo	ITD	Coordinadora de projecte
73	Marion	Haase	Goethe-Institut Barcelona	Directora
74	Norma	Hernández	Fomento Cultural Banamex	Líder de projecte
75	Evelyn	Herrera		
76	Colin	Hicks	Representació Quebec a Londres	Director Serveis Culturals
77	John	Holden	City University	Professor
78	Teresa	Iglesias Casals	Autònoma	Gestora cultural
79	Dragan	Klaic	Felix Meritis Foundation	Permanent Fellow
80	Ramona	Laczko	Fundació Interarts	Assistent de projectes
81	Michel	Lafleur	MCCCCF/Québec	Director
82	Sharon	Lomanno		freelancer
83	Carina	Lopes	Fundació Interarts	Assistent de projectes

**LA DIPLOMÀCIA CULTURAL:
REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA**

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Nº	Nom	Cognom	Organització	Càrrec
84	Josefina	López Vera	Ajuntament de Sitges	Responsable Gestió Cultural
85	Carolina	Luna	Istituto Europeo di Design	Coordinadora Arts Visuals
86	Xavier	Llovera Massana	Entitat Autònoma Museus d'Arqueologia	Director
87	Montserrat	Macià i Gou	Museu de Lleida: diocesà i comarcal	Directora
88	Rut	Macias Pascuet	DCmC - Servei Patrimoni Arquitectònic	
89	Graciela	Magán Gutiérrez	Asociació de Codesenvolupament WINAY	Presidenta
90	Manuel	Manonelles	Fundació Cultura de Paz	Director Oficina Barcelona
91	Alejandro	Manzano	Universitat de Barcelona	Investigador i consultor
92	María	Margotán		
93	Costa	Maria	Vila de Perpinyà	Cap de cultura
94	Linda	Marie	Ministère des relations Internationales Quebec	Stagiaire aux affaires culturelles
95	Jordi	Martí	Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)	Delegat Cultura Ajuntament de Barcelona
96	Maria Fernanda	Martinez	Conservatori del Liceu	
97	Raul	Matalí Arteta		
98	Meritxell	Mateu i Pi		
99	Sarah	Mecredy	Universitat Internacional Catalunya / Anella Cultural	Estudiant en pràctiques (gestió cultural)
100	Boris	Meggiorin	DCmC	Àrea de Relacions Internacionals
101	Francesca	Minguella	pARTnerS España	Presidenta
102	Eduard	Miralles	Fundació Interarts	President
103	Enric	Miró Barreda	Itinere - Serveis Educatius sl	Cap de projectes
104	Josep	Missé Ferran	DCmC	Cap del Gabinet Tècnic
105	Isa	Moll	ESADE	Investigadora senior càtedra gest. del diseño
106	Jordi	Montaña	ESADE	director càtedra esade de gestión del diseño
107	Ares	Montardit	Afers Exteriors i Coop. - DG Relacions Internacionals	Tècnica Europa
108	Konstanze	Müller		Producció Events Culturals
109	Gemma	Nadal Pros	Palau de la Música Catalana	Departament Internacional
110	Rosa	Navarro	Patronat Catalunya Món	Tècnica
111	Lluís	Noguera	DCmC	Secretari general

**LA DIPLOMÀCIA CULTURAL:
REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA**

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Nº	Nom	Cognom	Organització	Càrrec
112	Jordi	Nogués Rovira	DCmC - Servei Museus i Protecció Béns Mobles	Responsable Servei Atenció Museus Girona
113	Maria del Mar	Novell Puig	Secretaria de Política Lingüística	Tècnica
114	Vera	Novoss	Museu dels Gats	
115	Mar	Padilla	CCCB	Directora de Comunicació
116	Enric	Palau	Festival Sónar	Codirector
117	Marta	Palos	Afers Exteriors i Coop. DG Projectió Intl Orgs. Catalanes	Tècnica
118	Mónica	Parera Biosca	mpb · coordinació cultural	Directora
119	Jordi	Pascual i Ruiz	Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)	Relacions internacionals
120	Marta Maria	Peinador Aguado		
121	Ma. Teresa	Pérez Testor	CCCB	Relacions Públiques
122	Martí	Petit Bozzo		U-40 Fellow
123	Isabella	Petith	British Council Barcelona	Creativity and Society Projects Manager
124	Marta	Plans Civill		
125	Joan Pere	Plaza i Font	UAB	Grup Recerca sobre Governança Multinivell a la UE
126	Anna	Poderoso Martin		
127	Hanna	Podolska	Consolat General de Polònia a Barcelona	Agregada de promoció i cultura
128	Litharenia	Polychronopoulou	Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya	Freelance/l'Àrea de Conservació i Restaur.
129	Àngels	Ponsa i Roca	Ajuntament de Sant Quirze del Vallès	Tinent d'Alcalde de Cultura i Economia
130	Max	Porta	FAD	Coordinador Terminal B
131	Iztok	Potokar	Afers Exteriors i Coop. - DG Relacions Internacionals	Becari
132	Amelia	Poveda Irles		Llicenciada Publicitat i RRPP, estudiant sup. dansa clàssica
133	Mari Àngels	Prats	Patronat Catalunya Món	Cap de l'Àrea de Prospectiva
134	Toni	Ramon	Ateneu Santcugatenc	Relacions Institucionals
135	Núria	Riambau Virgili	Universitat de Barcelona	Estudiant M.Gestió Cultural
136	Maria Elena	Rodríguez Sánchez	Taller de cultura,folklore y arte TAKILLAQTA	Presidenta
137	Elna	Roig Madorran	Afers Exteriors i Coop. - DG Relacions Internacionals	Tècnica Coop Transfronterera i Europa
138	Aina	Roig Madorran	Diputació Bcn - Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC)	Tècnica de cultura
139	Aurora	Rosales Navarro	Centro Dramático Nacional	Directora adjunta

**LA DIPLOMÀCIA CULTURAL:
REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA**

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Nº	Nom	Cognom	Organització	Càrrec
140	Magdalena	Rosell	Ajuntament Lleida - Institut Mpal. Acció Cultural (IMAC)	Cap de Servei Cultura
141	Claudia	Rosignoli	Fundació Interarts	Assistent de projectes
142	Sònia	Roura Valls		Gestora cultural independent
143	Montse	Sabartés	DCmC	Àrea de Relacions Internacionals
144	Francesc	Sala i Pascual	DCmC	Cap de l'Oficina de Planificació Estratègica
145	Mireia	Salvador i Branera	A Portada	Cap de gestió Cultural
146	Valentí	Sallas i Campmany	DCmC	Responsable de Relacions Internacionals
147	Elisabet	Samarra Gallego	Secretaria Política Lingüística	Responsable Àrea Coordinació i Afers Parlamentaris
148	Asela	Sánchez López	FEDELATINA	Coordinació de Projectes
149	Elvira	Sánchez Mateos	Casa Àsia	Coordinadora General Tècnica
150	Cristina	Sanchis	DCmC	Tècnica de Relacions Internacionals
151	Jose M ^a	Sanchis Perales	Orquestra Simfònica de Barcelona/UIB	Admin. artística- Professor de producció
152	Gerard	Segú	Patronat Catalunya Món	Tècnic
153	Ignasi	Seguí Arnau		
154	Onno	Seroo	UNESCOCAT	Coordinador de programes
155	Simona	Skrabec		Escriptora i traductora
156	Katarzyna	Smigielska	Serveis de l'Espectacle Focus S.A.	Assistent Relacions Internacionals
157	Daniel	Solé i Lladós	DCmC	Subdirector General de Museus
158	Meritxell	Soler González	Travelling Films	Direcció
159	Jordi	Soler i Martí	Creable	
160	Elisa	Speranza	Unió internacional d'artistes de carrer, pintors de La Rambla	Secretària
161	Max	Sunyer	Unió de Músics de Catalunya	Vicepresident
162	Albert	Tarragó Royo	Unió Intl Artistes Plàstics de Carrer – Pintors de la Rambla	President
163	Anita	Töppen		Estudiant
164	Sergi	Torres	Museu Nacional d'Art de Catalunya	Cap de Comunicació
165	Amàlia	Torres Llorens	IBEI	Estudiant
166	Joan Manuel	Tresserras i Gaju	Generalitat de Catalunya	Conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació
167	Jordi	Tresserras Juan	Universitat de Barcelona	Coordinació Postgrau en Cooperació Cultural Internacional

**LA DIPLOMÀCIA CULTURAL:
REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA**

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009

Nº	Nom	Cognom	Organització	Càrrec
168	María Cecilia	Trujillo Maza	FAPCI	Àrea de projectes socioculturals
169	Hiroyuki	Ueno	Japan Foundation Madrid	Director General
170	Pilar	Uriarte	Centre Mun. de Cultura Popular de St. Andreu	Direcció
171	Nicolás	Valle	Televisió de Catalunya	Periodista
172	Joan Carles	Vilalta	Dept. Innovació, Universitats i Empresa - DG Turisme	Director General de Turisme
173	Íngrid	Viñals i Vilarnau	Oficina Cant Coral de la Mediterrània – Moviment Coral Català	Gerent
174	Clara	Viñas i Bardolet		Investigadora
175	Marta	Vives i Jornet		
176	Yves	Wantens	Representació Govern de Flandes a Espanya	Delegat
177	Alicia	Xicota Viñé	Consorti Patrimoni de Sitges	Becària Servei pedagògic i d'activitats culturals
178	Sara	Zamana	arthOle	Productora
179	Mariano Martin	Zamorano	UB-Gestió cultural	

**LA DIPLOMÀCIA CULTURAL:
REFLEXIONS I PROPOSTES DES DE CATALUNYA**

Seminari internacional

Barcelona, 2-4 de desembre de 2009